

Ole Færch: Christiern Nielsen Juels Aarbog 1533-96, Løgstør Lokalarkiv. 164 sider, Ill. Indb. ISBN 978- 87-972078-4-0. Pris ikke oplyst.

Ole Færch har med denne udgivelse givet os et interessant indblik i en vesthimmerlandsk præsts verden i midten og sidste halvdel af 1500-tallet. Det er en sjældenhed, at vi kan komme så tæt på et menneske i den tid, og derfor er der grund til at takke forfatteren for det slid, det har været at transskribere de optegnelser, som præsten Christiern Nielsen Juel (1533-1596) efterlod sig. Optegnelserne handler om lokale begivenheder som fødsler, dødsfald, besættelse af især præsteembeder og her kan bogen tjene som kilde til personalhistoriske oplysninger i en tid før kirkebøgerne. Der er optegnelser om særlige hændelser, som pestudbrud og naturkatastrofer, og der er optegnelser om nationale og internationale hændelser. Christiern Nielsen Juel har været godt informeret i sit hjørne af Vesthimmerland. Særligt har tidender om vanskabte børn i Europa fængslet ham, og blandt optegnelserne har han tegnet to af disse ud fra den beskrivelse, han må have haft andetsteds fra. I det hele taget har Christiern Nielsen Juel haft adgang til forskellige nyhedskilder og andre optegnelser, hvilket også ses af, at hans årbog indeholder oplysninger fra før hans egen fødsel. Det er slet og ret interessant at læse om de ting, der har optaget ham så meget, at han har fundet det værd at betroe det til papiret. Det er ikke helt klart, hvornår bogen er udgivet. På bogens forside står der 2022, men indeni bogen står der 2020 på titelbladet.

Ole Færch indleder med Christiern Nielsen Juels biografi, og herefter en grundig indføring i årbogens opbygning og ikke helt ukomplerede historie fra Christiern Nielsen Juels død til den blev indlemmet i Det Kgl. Biblioteks håndskriftssamling i 1921. Disse to afsnit indeholder nogle gentagelser, som kunne være undgået på de trods alt få sider, det drejer sig om. Personligt savner jeg også et par affotografier af originalens sider, så man får en fornemmelse af, hvordan den fremstår. Bagerst i bogen efter selve afskriften af årbogen, er givet nogle eksempler på, hvordan forskellige ord er skrevet i originalen. Det står mig ikke helt klart, hvad formålet er med dette, og her havde jeg hellere set nogle hele sider i stedet for. Bogen afsluttes med en oversigt over præster i de for årbogen relevante sogne, en litteraturover-

sigt og et register. Der er enkelte illustrationer i bogen, herunder fire kort, som alle ikke er af den bedste kvalitet og kortet s. 9 i meget lav opløsning.

Afskriften af årbogen begynder fra originalens side 89 og med året 1532. De foregående sider er optegnelser fra forskellige andre årbøger og kilder, og dem har forfatteren valgt at udelade, hvilket synes at være velbegrundet og et fornuftigt valg. Afskriften af årbogen er i spalter; venstre spalte er en afskrift af originalen på dansk eller latin, enkelte steder tysk, og i den højre spalte er Ole Færchs oversættelse i nudansk. En stor service for læseren, men som vi skal se i det følgende, ikke uproblematisk. Forfatteren har ikke været særlig konsekvent i sine oversættelser til nudansk, især fra latin.

Det er navnlig ved personnavne, stednavne og datoer, at det kniber. Et par eksempler: Johannes Bugenhagen nævnes et par steder i årbogen; på s. 42 benævnes han i den latinske originaltekst: "doctore Joanne Pomerano Bugenhagio". I den nudanske oversættelse bliver det til: "doctor[sic!] Johannes Pomeranus Bugenhagius." Hvorfor ikke Bugenhagen? Tre indførsler senere lyder det i originalen: "Doctor Joanne Pomerano", som på nudansk bliver til "doktor Johannes Pomerano". Hvorfor ikke Pomeranus, og måske en note kunne have oplyst, at det jo er den samme mand, da Johannes Bugenhagen også gik under navnet Pomeranus. Også på side 42 er der noget, som kun kan være en fejllæsning. I originalen står der: "Wdj dette aar kom mesteren aff prydtzen mz sin huffuer till Kiøbnehaffen, som waar Kong Frederich den førstis Datter fierde dag for Sti. Laurentij." Dette får Ole Færch til: "I dette år kom mesteren af Prøjsen med sin hoffourer til København, fierde dag for Sankt Laurenti i anledning af kong Frederiks første datter." Der må uden tvivl være tale om, at "huffuer" er en fejllæsning for "hustru", for ellers giver det ingen mening. Frederik I's datter Dorothea var gift med hertug Albrecht af Preussen, den tyske ordens sidste højmester.

En anden fejllæsning ses på s. 139, hvor "suauell" bliver oversat med "savgdeller" i stedet for "svovl", som det af sammenhængen klart må være.

På s. 43 er det latinske "Solymanus" oversat med "Solyman", i stedet for den form,

som almindeligvis anvendes, Süleyman. Helt grelt er det, når brødrene Niels og Peder Palladius på s. 59 bliver til henholdsvis Niels Palle- sen og doktor Palle!

Flere steder har forfatteren ikke kunnet løsrive sig fra originalen, således ses formerne "Christi" og "Marcus" i den nudanske oversættelse. På s. 100 er "Her" i stedet for "Herr" eller "Hr." fulgt med over i den nudanske tekst, og på s. 132 er det "ihielstucken", som på nudansk er blevet til "ihielstukkent".

Og så er det mig en gåde, hvorfor forfatteren insisterer på, at "superindentent" skal staves "superintendend". Men i dette tilfælde er der dog konsekvent gennem hele bogen.

For stednavnene kan det undre, at man i den nudanske tekst ikke oversætter alle til den i dag anvendte form. På s. 46 nævnes både Mediolanum og Brixia (i formen Brixia), men kun den førstnævnte by oversættes til dansk som Milano, mens Brixia ikke oversættes til Brescia. "Saxen" og "Sachen" bliver til "Sachen", og ikke Sachsen s. 47 og 51, "Braunswig" til "Braunswieg" og ikke Braunschweig, "Missen" til "Meisen" og ikke Meissen på s. 47 og 53. Mon ikke originalens "Stesiam", der bliver til "Stesia" i virkeligheden skal være "Silesia", altså Schlesien? I samme indførsel på s. 47 bliver det latinske "Turgavia" bibeholdt i den danske oversættelse i stedet for at oversætte navnet til Torgau. Flere eksempler kan nævnes, men jeg vil slutte med "Løgsteder" som oversattes til "Løgstedøre" i stedet for det nudanske Løgstør på s. 67.

Datoerne, som naturligt for en præst i 1500-tallet angives med kirkens højtidsdage og helgendage, er et kapitel for sig. Sankt Hans angives på flere mader i den nudanske over-

sættelse, her et par eksempler: "Sankt Hans Baptiste Dag" (s. 28), Sankt Johannes Baptiste aften (s. 30), Johanne [sic!] Baptisæ Dag (s. 115). Det samme er tilfældet ved dagen for Apostelen Paulus' omvendelse, som på s. 108

oversættes fra "Paulj conuersionis" til "Pauli Conuersionis" og på s. 95 helt uforståeligt fra "conuersionis S. Paulij" til "Sankt Poul [sic!] Conuersionis". På s. 43 oversættes en latinsk indførsel med "...femte dag efter Pentecoste..". Hvorfor ikke blot "femte dag efter Pinse"? På samme måde kunne man have oversat "...altero die Ephiphaniae..." med "dagen efter Heligtrekongersdag" i stedet for "... dagen efter Epiphania...".

Når man som forfatteren her fortjenstfuldt vælger at oversætte en afskrift til nudansk, bliver man nødt til at træffe nogle beslutninger om oversættelser af person- og stednavne og i dette tilfælde også datoer. Og de skal føl-

ges konsekvent gennem bogen, ellers skæmmer det den resterende tekst og blokerer for læsningen.

En strammere redaktion af bogen havde muligvis kunnet fange dette for denne anmelder væsentlige problem sammen med de trykfejl, der også næsten uundgåeligt må findes, når man behandler materiale som dette.

Det er ærgerligt, at de ovennævnte forhold skal skygge for en ellers vigtig og interessant udgivelse. Det vigtigste i denne udgivelse er afskriften af originalteksten, som kan anvendes som en kildeudgave. Vær blot varsom med den nudanske oversættelse.

Ronny Skov Andersen
Arkivar, Rigsarkivet.